četvrtak, 29. travnja 2021.

P9_TA(2021)0148

Ubojstvo Daphne Caruane Galizije i vladavina prava na Malti

Rezolucija Europskog parlamenta od 29. travnja 2021. o ubojstvu Daphne Caruane Galizije i vladavini prava u Malti (2021/2611(RSP))

(2021/C 506/09)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir članke 2., 4., 5., 6., 7., 9. i 10. Ugovora o Europskoj uniji (UEU),

— uzimajući u obzir članak 20. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

— uzimajući u obzir članke 6., 7., 8., 10., 11., 12. i 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima („Povelja”),

— uzimajući u obzir svoje rezolucije od 15. studenoga 2017. ([1]), 28. ožujka 2019. ([2]) i 16. prosinca 2019. ([3]) o vladavini prava u Malti,

— uzimajući u obzir saslušanja, razmjene mišljenja i posjete izaslanstva koje je od 15. studenoga 2017.održavala Skupina za praćenje demokracije, vladavine prava i temeljnih prava Odbora za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove,

— uzimajući u obzir korespondenciju između predsjednika Skupine za praćenje demokracije, vladavine prava i temeljnih prava i premijera Malte, pri čemu je najnoviji dopis primljen u travnju 2021.,

— uzimajući u obzir rezoluciju 2293(2019) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe od 26. lipnja 2019., naslovljenu „Ubojstvo Daphne Caruane Galizije i vladavina prava na Malti i šire: borba za cijelu istinu”,

— uzimajući u obzir izvješće o daljnjem postupanju u skladu s rezolucijom 2293(2019) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe koju je potvrdio Odbor Parlamentarne skupštine za pravna pitanja i ljudska prava 8. prosinca 2020.,

— uzimajući u obzir mišljenje Venecijanske komisije od 8. listopada 2020. o deset akata i prijedloga zakona kojima se provode zakonodavni prijedlozi iz mišljenja CDL-AD(2020)006,

— uzimajući u obzir izvješće Komisije o vladavini prava za 2020.,

— uzimajući u obzir presudu Suda Europske unije od 20. travnja 2021. Repubblika protiv Il-Prim Ministru ([4]),

— uzimajući u obzir članak 132. stavak 2. Poslovnika,

A. budući da se Europska unija temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina; budući da su te vrijednosti univerzalne i zajedničke državama članicama;

B. budući da su vladavina prava i poštovanje demokracije, ljudskih prava i temeljnih sloboda te vrijednosti i načela utvrđenih u Ugovorima EU-a i međunarodnim pravnim instrumentima o ljudskim pravima obvezujući za Uniju i njezine države članice i da ih one moraju poštovati; budući da, u skladu s člankom 2., člankom 3. stavkom 1. i člankom 7. UEU-a, Unija ima mogućnost djelovanja kako bi zaštitila zajedničke vrijednosti na kojima se temelji;

([1]) SL C 356, 4.10.2018., str. 29.
([2]) SL C 108, 26.3.2021., str. 107.
([3]) Usvojeni tekstovi, P9_TA(2019)0103.
([4]) Presuda od 20. travnja 2021., Repubblika protiv Il-Prim Ministru, C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311.

C. budući da je Povelja dio primarnog prava EU-a; budući da su sloboda izražavanja te sloboda i pluralizam medija utvrđeni člankom 11. Povelje i člankom 10. Europske konvencije o ljudskim pravima;

D. budući da je neovisnost pravosuđa utvrđena člankom 19. stavkom 1. UEU-a, člankom 47. Povelje i člankom 6. Europske konvencije o ljudskim pravima te je nužan preduvjet za demokratsko načelo diobe vlasti;

E. budući da situacija u kojoj jedna država članica sustavno odbija pridržavati se temeljnih vrijednosti Europske unije i Ugovora kojima je slobodno pristupila utječe na cijeli EU;

F. budući da je malteška istraživačka novinarka i blogerica koja je istraživala slučajeve korupcije, Daphne Caruana Galizia, ubijena 16. listopada 2017. u eksploziji bombe koja je podmetnuta u njezin automobil; budući da je bila na meti uznemiravanja i brojnih prijetnji u obliku prijetećih telefonskih poziva, pisama i tekstovnih poruka, te joj je podmetnut požar u kući i ubijen pas; budući da je plaćeni ubojica koji je priznao ubojstvo svjedočio na sudu 16. ožujka 2021. gdje je kazao da je dvije godine prije ubojstva Daphne Caruane Galizije postojao prethodni i zasebni plan za izvršenje atentata na nju s pomoću puške AK-47;

G. budući da je u okviru istraga koje uz pomoć Europola provode malteška tijela dosad identificirano, optuženo i privedeno pred sud nekoliko osumnjičenika i jedan potencijalni naručitelj ubojstva, vlasnik društva 17 Black Ltd. sa sjedištem u Dubaiju i bivši član uprave društva ElectroGas Malta Ltd.; budući da je u istrage bio uključen i Savezni istražni ured (FBI);

H. budući da su jedan od navodnih sudionika i određene snimke iznesene tijekom sudskog postupka povezali bivšeg šefa kabineta premijera Malte s planiranjem i financiranjem i/ili pokušajem prikrivanja ubojstva;

I. budući da je bivši šef kabineta premijera dao ostavku 26. studenoga 2019. nakon policijskog ispitivanja o ubojstvu Daphne Caruane Galizije; budući da je zajedno s nekoliko svojih poslovnih suradnika priveden i optužen za pranje novca, prijevaru, korupciju i krivotvorenje 20. ožujka 2021. u zasebnom predmetu koji je u okviru svojeg rada istraživala Daphne Caruana Galizia; budući da mu je odobrena jamčevina te je oslobođen iz pritvora 5. travnja 2021. tijekom predsudskog postupka;

J. budući da je tadašnji ministar turizma Malte, bivši ministar energetike, dao ostavku 26. studenoga 2019.; budući da je konzorcij istraživačkih novinara objavio detaljno izvješće o poslovnim vezama jedne kineske obitelji i bivšeg ministra energetike, kao i bivšeg šefa kabineta premijera ([5]); budući da je dotična kineska obitelj navodno odigrala ključnu ulogu u pregovorima za ulaganje 380 milijuna EUR kineskog državnog poduzeća Shanghai Electric Power u malteško državno energetsko poduzeće Enemalta i da je vlasnik poduzećâ Dow's Media Company i Macbridge, pri čemu je potonje planiralo platiti do 2 milijuna EUR panamskim poduzećima kojima je upravljao bivši ministar energetike i bivši šef kabineta premijera; budući da su istrage tih poslovnih transakcija bile u središtu zanimanja rada Daphne Caruane Galizije kad je ubijena;

K. budući da je neovisna javna istraga ubojstva Daphne Caruane Galizije pokrenuta krajem 2019. te je još u tijeku;

L. budući da je jedan od osumnjičenika u aktualnom sudskom predmetu o ubojstvu Daphne Caruane Galizije dobio predsjedničko pomilovanje zbog uključenosti u zasebnom predmetu te je dao iskaz pod prisegom; budući da je natuknuo da je bivši ministar gospodarstva mogao biti uključen u planiranje ubojstva novinarke te da je jedan od aktualnih ministara vlade bio uključen u velik zločin, čime je potaknuo nagađanje o pokušaju pljačke sjedišta banke HSBC u Qormiju 2010. godine koji je doveo do oružanog sukoba s policijom;

([5]) „Special Report: Money trail from Daphne murder probe stretches to China", *Reuters*, 29. ožujka 2021.

M. budući da je bivša parlamentarna tajnica za građanska prava i reforme malteškog ministarstva pravosuđa, ravnopravnosti i upravljanja navodno prihvatila novac od osobe optužene za naručivanje ubojstva Daphne Caruane Galizije nakon što je tvrdila da je bila posrednik u planiranoj prodaji nekretnina 2019.; budući da se ta prodaja nekretnina nikad nije dogodila;

N. budući da su i dalje postojani ozbiljni razlozi za brigu u pogledu borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala u Malti, kako je istaknuto u Izvješću Komisije o vladavini prava za 2020.; budući da su postojeći standardi sprječavanja, istrage i kaznenog progona očigledno neprikladni; budući da bi to moglo narušiti povjerenje građana u javne institucije, što dovodi do opasne povezanosti između kriminalnih skupina i javnih tijela; budući da je organizirani kriminal moguć prvenstveno zahvaljujući korupciji; budući da je projekt strukturne reforme pokrenut radi rješavanja nedostataka i jačanja institucijskog okvira za borbu protiv korupcije, uključujući izvršavanje zakonodavstva i kazneni progon;

O. budući da su novinari, posebno, iako ne isključivo, istraživački novinari sve češće izloženi tzv. „strateškim tužbama protiv javnog sudjelovanja" čiji je isključivi cilj remećenje njihova rada, izbjegavanje javnog nadzora i sprječavanje pozivanja na odgovornost javnih tijela, čime se postiže odvraćajući učinak na slobodu medija; budući da je u vrijeme ubojstva Daphne Caruane Galizije njezina imovina bila zamrznuta na temelju naloga kojim se izriču mjere predostrožnosti izdanog u vezi s četirima tužbama zbog klevete koje su podnijeli bivši malteški ministar gospodarstva i njegov pomoćnik; budući da su ti predmeti bili među 42 otvorene građanske tužbe zbog klevete usmjerene protiv nje u vrijeme njezine smrti, uključujući jednu tužbu koju je podnio premijer, dvije tužbe ministra turizma i dvije tadašnjeg šefa kabineta premijera;

1. izražava duboku zabrinutost zbog najnovijih otkrića u okviru istrage ubojstva Daphne Caruane Galizije, posebno zbog moguće uključenosti ministara vlade i političara; potvrđuje napredak istraga ubojstva; međutim, ponavlja da su nedavna otkrića potaknula nova pitanja u tom predmetu i povezanim istragama;

2. potiče vladu Malte da upotrijebi sva neophodna sredstva kako bi se kaznio svaki pojedinac uključen u ubojstvo Daphne Caruane Galizije, ali i svi drugi koji su uključeni u svaki drugi predmet koji je pod trenutačnom istragom ili prijavom zahvaljujući njezinim otkrićima prije ubojstva; smatra da je rad Daphne Caruane Galizije bio ključan za razotkrivanje korupcije u Malti te da se nedavnim razvojem događaja povezanih s istragama potvrdila neizmjerna važnost neovisnih medija i aktivnog civilnog društva kao temeljnih stupova pravde, demokracije i vladavine prava;

3. ponovno poziva na potpuno i trajno sudjelovanje Europola u svim aspektima istrage ubojstva i svih povezanih istraga; poziva na jaču uključenost Europola ovisno o ostvarenim rezultatima;

4. pozdravlja nastavak neovisne javne istrage ubojstva Daphne Caruane Galizije; poziva vladu i nadležna tijela Malte da u potpunosti provedu sve preporuke proizišle iz te istrage;

5. izražava zabrinutost zbog opetovanog nuđenja i upotrebe predsjedničkog pomilovanja u okviru suđenja za ubojstvo; naglašava da bi izjave svjedoka za druge zločine trebalo vrlo pozorno procijeniti te ih se ne bi smjelo upotrebljavati za izbjegavanje potpunog zadovoljavanja pravde za ubojstvo; međutim, napominje da su predsjedničko pomilovanje i nagodba sa sudom dva elementa koja su dovela do uhićenja u studenome 2019. jednog pojedinca osumnjičenog za naručivanje ubojstva;

6. potvrđuje postignuti napredak, iako s velikim kašnjenjem, u određenim istragama u povezanim predmetima o pranju novca i korupciji, posebno u pogledu bivšeg šefa kabineta premijera; međutim, naglašava da su zahvaljujući najnovijim iskazima svjedoka i otkrićima izašle na vidjelo nove sumnjive činjenice i potencijalna kaznena djela te stoga poziva malteške vlasti da i za te predmete pokrenu i ubrzaju istrage bez odlaganja, uključujući moguće pokušaje javnih službenika da prikriju dokaze i spriječe istrage i sudske postupke;

7. smatra da bi sve navodne slučajeve korupcije i prijevare, osobito na visokoj političkoj razini, trebalo istražiti i kazneno goniti uz odgovarajuću strogoću i na primjerenoj razini, uključujući u vezi s mogućom uključenošću stranih aktera; postavlja pitanje je li primjereno da navode protiv bivše parlamentarne tajnice za građanska prava i reforme istražuje samo povjerenik za standarde u javnom životu;

8. ponavlja da malteška vlada borbu protiv organiziranog kriminala, korupcije i zastrašivanja novinara mora smatrati najvažnijim prioritetom;

9. Potvrđuje da je Sud EU-a u svojoj presudi od 20. travnja 2021. utvrdio da su odredbe uvedene malteškom ustavnom reformom iz 2016. o imenovanju sudaca ojačale neovisnost pravosuđa te da su stoga u skladu s pravom EU-a;

10. izražava duboko žaljenje zbog toga što je razvoj događaja u Malti tijekom godina doveo do ozbiljnih i postojanih prijetnji vladavini prava, demokraciji i temeljnim pravima, uključujući pitanja u pogledu slobode medija, neovisnosti tijela kaznenog progona i pravosuđa od političkog uplitanja te slobode mirnog okupljanja; smatra da bi trebalo dodatno učvrstiti ustavna jamstva u pogledu diobe vlasti; primjećuje da je, nakon provedbe određenih preporuka Komisije, Vijeća Europe i Venecijanske komisije, vlada Malte ostvarila napredak u pogledu vladavine prava; potiče vladu Malte da nastavi provoditi napore za jačanje svojih institucija;

11. izražava duboku zabrinutost zbog određenih nalaza Komisije iznesenih u Izvješću o vladavini prava za 2020. u pogledu Malte, konkretno zbog „dubokih obrazaca korupcije"; ipak, pozdravlja pokretanje projekta strukturne reforme; ponavlja svoj poziv upućen Komisiji da iskoristi sve dostupne alate i postupke kako bi osigurala potpunu usklađenost s pravom EU-a u pogledu učinkovitog rada pravosudnih sustava, borbe protiv pranja novca, nadzora nad bankama, javne nabave te prostornog planiranja i razvoja;

12. ponavlja svoj poziv malteškim vlastima da u potpunosti provedu sve preostale preporuke Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, Venecijanske komisije, Skupine država protiv korupcije (GRECO) i Odbora stručnjaka za ocjenu mjera protiv pranja novca i financiranja terorizma (Moneyval); smatra da bi se preporuke koje se odnose na nacionalni parlament i zastupnike, učinak presuda Ustavnog suda i specijaliziranih sudova trebale pravilno provesti; poziva malteške vlasti da zatraže mišljenje Venecijanske komisije o usklađenosti s njezinim preporukama; zadržava pravo sam podnijeti takav zahtjev u skladu s člankom 3. stavkom 2. Statuta Venecijanske komisije i stavkom 28. Memoranduma o razumijevanju između Vijeća Europe i Europske unije;

13. potvrđuje da je ubojstvo Daphne Caruane Galizije potaknulo reforme za poboljšanje zaštite novinara i obrane slobode medija; međutim, naglašava da bi malteška tijela trebala poduzeti daljnje vidljive korake kojima će se uspostaviti dugoročne zakonodavne mjere i mjere politike koje su namijenjene za stvaranje okruženja za kritičko, neovisno novinarstvo u Malti i osiguravanje odgovornosti političara i dužnosnika posebno u pogledu sprečavanja i sankcioniranja prijetnji, uznemiravanja, zlostavljanja i dehumanizacije novinara, javno ili na internetu; poziva malteško vladu da riješi postojeća pitanja povezana sa slobodom medija i neovisnosti medijskih regulatora te javnih i privatnih medija od političkog utjecaja i sve veće upotrebe govora mržnje na društvenim mrežama;

14. Duboko je zabrinut zbog štetnog učinka programa za državljanstvo i boravak na integritet građanstva EU-a; podsjeća na nedavna otkrića u vezi s blagim tumačenjem uvjeta u pogledu boravišta za naturalizaciju, kao i na ulogu posrednika i uključenosti javnih službenika; ponavlja svoj poziv malteškim vlastima da zajamče transparentnost i okončaju svoje programe za dodjelu državljanstva i prava boravka ulagačima, a ne da ih izmijene; poziva Komisiju da što prije objavi svoje obrazloženo mišljenje u relevantnom slučaju povrede prava;

15. napominje da je zaštita istraživačkih novinara i zviždača jedan od ključnih interesa društva; ističe ključnu ulogu međunarodnih i malteških organizacija civilnog društva i novinara u nastavku istraga koje je započela Daphne Caruana Galizia; poziva malteške vlasti da zajamče zaštitu osobne sigurnosti, sredstava za život i time neovisnost novinara i zviždača pod svaku cijenu i u svakom trenutku; poziva malteške vlasti da što prije provedu Direktivu (EU) 2019/1937 ([6]);

([6]) Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije (SL L 305, 26.11.2019., str. 17.).

16. poziva Komisiju da iznese prijedlog zakonodavstva EU-a protiv strateških tužbi protiv javnog djelovanja kako bi se novinari zaštitili od zlonamjernih tužbi; poziva malteške vlasti da u međuvremenu donesu domaće zakonodavstvo o SLAPP-u; naglašava da bi u borbi protiv korupcije i nepravilnosti istraživačkom novinarstvu trebalo posvetiti posebnu pozornost i dodijeliti financijsku ili fiskalnu potporu, s obzirom na to da je ono alat koji služi za javno dobro; naglašava potrebu za mehanizmima brzog odgovora za povredu slobode tiska i medija, kao i za fondom za prekogranično istraživačko novinarstvo;

17. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Komisiji, Vijeću, vladama i parlamentima država članica, Vijeću Europe te predsjedniku Republike Malte.